

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

7 listopada 2025 r.

Sąd Najwyższy w Izbie Cywilnej w składzie:

SSN Paweł Grzegorzcyk (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Grzegorz Misiurek

SSN Marta Romańska

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym 7 listopada 2025 r. w Warszawie
skargi kasacyjnej Bank w W. (spółka akcyjna) Oddział w Polsce
od wyroku Sądu Apelacyjnego w Warszawie
z 13 kwietnia 2022 r., I ACa 922/21,
w sprawie z powództwa A.L. i P.L.
przeciwko Bank w W. (spółka akcyjna)
Oddział w Polsce
o zapłatę,

- 1. oddala skargę kasacyjną;**
- 2. obciąża pozwaną kosztami postępowania kasacyjnego,
pozostawiając ich wyliczenie referendarzowi sądowemu.**

Grzegorz Misiurek

Paweł Grzegorzcyk

Marta Romańska

(K.G.)

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 30 września 2021 r. Sąd Okręgowy w Warszawie zasądził od pozwanej Bank w W., działającej za pośrednictwem Bank Oddział w Polsce, na rzecz powodów P.L. i A.L. kwotę 152 442,21 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 29 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty; 23 788,13 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 29 sierpnia 2018 r. do dnia zapłaty; 11 209,09 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 13 sierpnia 2020 r. do dnia zapłaty (pkt 1); w pozostałym zakresie oddalił powództwo (pkt 2); oddalił powództwo ewentualne (pkt 3) i orzekł o kosztach postępowania (pkt 4).

Powyższe orzeczenie oparł na następujących ustaleniach faktycznych:

Powodowie postanowili zaciągnąć kredyt na zakup nieruchomości. Polecono im kredyt we frankach szwajcarskich jako dobry i bezpieczny. Wiedzieli, że kurs walut może ulegać zmianie, nie mieli jednak świadomości, że zmiana na racie może wynosić nawet 100%. Umowa kredytu była nienegocjowalna. Symulacje kredytu zakładały 20% wzrost kursu waluty i wpływ takiego wzrostu na wysokość raty.

W dniu 24 kwietnia 2008 r. powodowie zawarli z Bank1 S.A. Spółka Akcyjna Oddział w Polsce umowę o kredyt hipoteczny. Bank udzielił powodom kredytu w kwocie 380 000 zł indeksowanego do waluty obcej (CHF). Przedmiotem finansowania był lokal znajdujący się na ul. [...] nr [...] w P.. Kredyt był oprocentowany według zmiennej stopy procentowej ustalanej jako suma stopy referencyjnej LIBOR 3M (CHF) oraz stałej marży banku. Spłata kredytu miała następować w miesięcznych ratach. Zgodnie z definicją zawartą w regulaminie, kredyt indeksowany do waluty obcej to kredyt oprocentowany według stopy opartej na stopie referencyjnej, dotyczącej waluty innej niż złoty, którego wypłata oraz spłata odbywa się w złotych w oparciu o kurs waluty obcej do złotego, określonej w tabeli kursów walut obcych obowiązujących w banku.

W dniu 25 lipca 2014 r. pozwana zawarła z powodami aneks do umowy, na mocy którego spłata kredytu miała następować w CHF, przy czym pozwana zastrzegła sobie prawo zaspokajania należności wynikających z umowy zarówno z rachunku bankowego kredytobiorcy prowadzonego w CHF, jak i w złotych.

Od dnia zawarcia umowy do dnia 1 września 2014 r. tytułem spłaty kredytu powodowie uiszcili kwotę 152 442,21 zł. Od dnia 2 września 2014 r. do dnia 14 czerwca 2018 r. kwotę 23 788,13 CHF, zaś od dnia 30 czerwca 2018 r. do dnia 30 marca 2020 r. kwotę 11 209,09 CHF.

Powodowie są świadomi konieczności rozliczenia się z pozwaną w przypadku stwierdzenia nieważności umowy.

Zdaniem Sądu Okręgowego, przyjęta przez strony konstrukcja kredytu nie sprzeciwiała się art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (jedn. tekst: Dz. U. z 2024, poz. 1646, dalej - „pr.bank.”), stanowiąc jej możliwy wariant. Wykreowany przez strony stosunek prawny stał jednak w sprzeczności z art. 353¹ k.c., co skutkowało koniecznością uznania umowy za nieważną i koniecznością dokonania wzajemnych rozliczeń (art. 405 w związku z art. 410 k.c.). Niezależnie od tego, nawet gdyby przyjąć, że umowa ta jest ważna, to zawarte w niej postanowienia dotyczące sposobu wyliczenia salda kredytu i wysokości rat są abuzywne, a tym samym nieskuteczne, co w ocenie Sądu musiało prowadzić do tego samego rezultatu.

Sąd Apelacyjny w Warszawie, wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2022 r., na skutek apelacji pozwanego, oddalił apelację (pkt I) i orzekł o kosztach postępowania apelacyjnego (pkt II).

Sąd Apelacyjny uznał, że Sąd Okręgowy dokonał prawidłowych ustaleń, które w całości zaakceptował. Stwierdził, że jakkolwiek Sąd Okręgowy błędnie przyjął, że umowa kredytu jest nieważna na podstawie art. 353¹ w związku z art. 58 § 1 k.c., to jednak trafnie uznał, iż powodowie mają status konsumentów i przysługuje im ochrona przewidziana zarówno przepisami prawa krajowego, jak i unijnego. Zdaniem Sądu Apelacyjnego, kwota kredytu była powodom znana, została wyrażona w złotych, jednak mechanizm indeksacji, który dotyczy świadczenia głównego, sformułowany został w sposób niejasny i zawierał elementy, na które powodowie nie mieli żadnego wpływu, sprzeczne z dobrymi obyczajami i rażąco naruszające prawa kredytobiorców i ich interesy. Dysponując jedynie treścią umowy i regulaminu nie da się określić wysokości świadczenia, jakie powodowie mieli spełniać na rzecz pozwanej tytułem raty kredytu. W związku z tym, w ocenie Sądu Apelacyjnego

umowa zawiera klauzule abuzywne, a luk, które powstają po ich eliminacji, nie da się uzupełnić.

W związku z tym, stwierdzenie trwałej bezskuteczności (nieważności) umowy kredytu prowadziło do wniosku, że zaktualizował się wzajemnie obowiązek zwrotu już wykonanych świadczeń na podstawie art. 410 § 1 i 2 w związku z art. 405 k.c. Sąd Apelacyjny przychylił się do tzw. teorii dwóch kondycji, potwierdzonej w uchwałach Sądu Najwyższego z dnia 16 lutego 2021 r., III CZP 11/20, OSNC 2021, nr 6, poz. 40 i z dnia 7 maja 2021 r., III CZP 6/21, OSNC 2021, nr 9, poz. 56. Sąd Apelacyjny oddalił również złożony w postępowaniu apelacyjnym zarzut zatrzymania, wskazując m.in., że umowa kredytu nie ma wzajemnego charakteru.

Skargę kasacyjną od tego wyroku wniósł pozwany, zaskarżając orzeczenie w całości, zarzucając naruszenie art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 4 ust. 2 dyrektywy Rady (WE) nr 93/13 z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków w umowach konsumenckich (Dz. Urz. UE L 95, poz. 29, dalej - „dyrektywa 93/13”); art. 385¹ § 1 k.c. w związku z art. 3 ust. 1 i art. 4 ust. 1 dyrektywy 93/13; art. 69 ust. 3 pr. bank, art. 65 k.c., art. 358 § 2 w związku z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13; art. 385¹ § 2 k.c. w związku z art. 6 ust. 1 dyrektywy 93/13 oraz w związku z motywem 21 dyrektywy 93/13; art. 496 i art. 497 k.c.; art. 496 w związku z art. 497 w związku z art. 455 w związku z art. 481 § 1 k.c.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zarzuty skargi kasacyjnej pozwanej ogniskowały się wokół trzech kwestii - abuzywności postanowień zawartych w spornej umowie, konsekwencji tego stanu rzeczy, jeżeli przyjąć, że kwestionowane przez powodów postanowienia umowy są abuzywne, a także zasadności zarzutu zatrzymania, a co się z tym wiąże – wysokości roszczenia odsetkowego powodów.

W zakresie dwóch pierwszych kwestii, należało zwrócić uwagę, że zagadnienia te były wielokrotnie i wszechstronnie rozważane w dotychczasowym orzecznictwie Sądu Najwyższego w kontekście zbliżonych stanów faktycznych związanych ze stosowaniem przez banki w umowach kredytu zawieranych z konsumentami i powiązanych z frankiem szwajcarskim postanowień umownych

wyrażających ryzyko walutowe i odsyłających do tabel kursowych banku przy przeliczeniu waluty obcej na złote polskie i odwrotnie. Analiza ta, uwzględniająca dorobek judykatury Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej, doprowadziła do utrwalenia się jednolitych kierunków orzeczniczych, w których przesądzono że: po pierwsze, określenie wysokości należności obciążającej kredytobiorcę w umowie kredytu powiązanej z walutą obcą z odwołaniem do kursu waluty obcej ustalanego jednostronnie przez bank, bez wskazania obiektywnych kryteriów jego oznaczania, jest nietransparentne, pozostawia pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarcza kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz narusza równorzędność stron umowy kredytu (por. np. wyroki Sądu Najwyższego dnia 24 lutego 2022 r., II CSKP 45/22, z dnia 13 maja 2022 r., II CSKP 464/22, z dnia 9 września 2022 r., II CSKP 794/22, z dnia 25 października 2023 r., II CSKP 820/23, z dnia 21 listopada 2023 r., II CSKP 1602/22, z dnia 29 listopada 2023 r., II CSKP 1753/22, z dnia 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22, z dnia 24 maja 2024 r., II CSKP 1560/22 i z dnia 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22 oraz powołane tam dalsze orzecznictwo; w orzecznictwie unijnym zob. zwłaszcza wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 18 listopada 2021 r., C-212/20, *M.P. i B.P. przeciwko A*, ECLI:EU:C:2021:934), po drugie – po wyeliminowaniu z umowy kredytu powiązanej z frankiem szwajcarskim niedozwolonych postanowień określających wysokość należności obciążającej kredytobiorcę z odwołaniem do kursu waluty obcej ustalanego jednostronnie przez bank, utrzymanie umowy w mocy w pozostałym zakresie nie jest możliwe, zarówno w przypadku umów indeksowanych, jak i denominowanych w walucie obcej (por. np. wyroki Sądu Najwyższego z 11 grudnia 2019 r., V CSK 382/18, z dnia 13 kwietnia 2022 r., II CSKP 15/22, z 10 maja 2022 r., II CSKP 285/22 i II CSKP 382/22, z 13 maja 2022 r., II CSKP 293/22, z 20 maja 2022 r., II CSKP 796/22, z 8 listopada 2022 r., II CSKP 1153/22, z 26 stycznia 2023 r., II CSKP 722/22, z 20 lutego 2023 r., II CSKP 809/22, z dnia 25 lipca 2023 r., II CSKP 1487/22, z dnia 29 listopada 2023 r., II CSKP 1753/22, z dnia 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22, z dnia 24 maja 2024 r., II CSKP 1560/22 i z dnia 6 września 2024 r., II CSKP 1644/22 oraz powołana tam dalsza judykatura).

Ocena spornej umowy kredytu dokonana *in casu* przez Sąd Apelacyjny wpisywała się we wskazane kierunki orzecznicze, a w skardze kasacyjnej nie powołano żadnych nowych, nierozważanych dotychczas argumentów, które mogłyby ją podważać, zarówno *in genere*, jak i z uwzględnieniem ustalonych okoliczności sprawy, w której wydano zaskarżony wyrok.

Jedynie uzupełniając – w związku z akcentowanym w skardze zaniechaniem rozróżnienia przez Sąd Apelacyjny między tzw. klauzulą przeliczeniową, odsyłającą do kursu tabelarycznego banku, oraz klauzulą ryzyka walutowego, należało zauważyć, że postanowienia te są ze sobą ściśle związane. Przewidziana w umowie kredytu indeksacja do waluty obcej nie bowiem może funkcjonować i wywierać zamierzonych skutków bez postanowień umownych określających kurs, po którym następuje przeliczenie zobowiązań stron w sposób pozwalający wyrazić wysokość kredytu i spłacanych rat w walucie indeksacji i w walucie, w jakiej następuje spłata.

Eliminacja klauzuli przeliczeniowej pociągałaby za sobą sytuację, w której świadczenia stron umowy kredytu miałyby podlegać przeliczeniu na walutę indeksacji, jednakże umowa nie określałaby kursu właściwego do dokonania tych przeliczeń, co uniemożliwiłoby ich realizację. Klauzula przeliczeniowa, skoro jej przedmiotem jest określenie miernika przeliczania walut, jest natomiast pozbawiona sensu, jeżeli nie towarzyszą jej postanowienia umowne wiążące saldo kredytu i wysokość rat z walutą obcą, co implikuje jednocześnie ryzyko walutowe. Postanowienia umowne określające sposób ustalenia kursu waluty obcej i postanowienia wiążące saldo kredytu oraz wysokość rat z walutą obcą stanowią zatem nierozłączne składniki mechanizmu indeksacji, nadającego umowie kredytu określony charakter, którego immanentnym elementem jest ryzyko walutowe. Usunięcie jednego z nich rzutuje na istotę drugiego i dlatego nie mogą stanowić odrębnego przedmiotu oceny w kontekście abuzywności (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2024 r., II CSKP 874/22 i powołane tam dalsze orzecznictwo).

Zarzuty kasacyjne w tej materii należało zatem uznać za bezzasadne.

W zakresie trzeciego z zagadnień objętych zarzutami skargi, stanowisko pozwanej było trafne w części, w której wskazywało na wzajemny charakter umowy

kredytu (por. uchwała składu siedmiu sędziów Sądu Najwyższego z dnia 28 lutego 2025 r., III CZP 126/22) i wadliwość argumentu związanego z możliwością odwołania się przez pozwaną do zabezpieczenia hipotecznego – wobec stwierdzonej nieważności umowy kredytu. Mimo błędnego w tym fragmencie uzasadnienia, zaskarżony wyrok odpowiadał jednak prawu, zważywszy, że w sytuacji, w której wzajemne świadczenia stron podlegające zwrotowi w związku z nieważnością umowy wzajemnej mają pieniężny charakter, możliwość dokonania potrącenia (art. 498 i n. k.c.), z racji jego egzekucyjnej funkcji, podważa – w braku szczególnych okoliczności – legitymowany prawnie interes w powołaniu się na uprawnienie do powstrzymania się ze spełnieniem własnego świadczenia (por. wyroki Sądu Najwyższego z dnia 6 czerwca 2025 r., II CSKP 545/23 i z dnia 12 września 2025 r., II CSKP 2114/22). Wykazanie takich szczególnych okoliczności obciąża stronę, która korzysta z prawa zatrzymania, podczas gdy z dokonanych w sprawie ustaleń nie wynikało, aby pozwana okoliczności takie wykazała.

W konsekwencji, wbrew zarzutowi naruszenia art. 455 w związku z art. 481 § 1 k.c., za prawidłowe należało również uznać rozstrzygnięcie Sądu Apelacyjnego co do należnych powodom odsetek za opóźnienie. Na zasadność tego stanowiska nie rzutowało alternatywne wobec argumentacji związanej z zarzutem zatrzymania i nietrafne stanowisko skarżącej, według którego wymagalność roszczenia powodów miałyby łączyć się dopiero z chwilą złożenia przez nich w toku postępowania oświadczenia o braku woli utrzymania umowy (por. wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 7 grudnia 2023, C-140/22, *mBank*, ECLI:EU:C:2023:965 i – odpowiednio – wyrok Sądu Najwyższego z dnia 14 lutego 2025 r., II CSKP 1545/22).

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁴, art. 98 § 1-1¹, art. 108 § 1, art. 391 § 1 i art. 398²¹, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

Grzegorz Misiurek

Paweł Grzegorzcyk

Marta Romańska

(K.G.)

[SOP]

